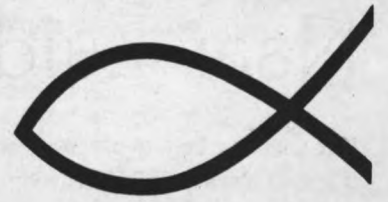

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Woord zonder weerklank (1)

„Wie gelooft wat wij gehoord hebben,
en aan wie is de arm des HEREN geopenbaard?” (Jesaja 53 : 1)

Wanneer Jezus gaat spreken over het lijden dat Hem in Jeruzalem wacht, roept dat bij de discipelen allerlei reacties op. Deze reacties, die uiteenlopen van felle verontwaardiging tot uiterste verbazing, maken op pijnlijke wijze duidelijk, dat het woord van het komende lijden geen weerklank vindt in hun hart.

Dat is onthutsend. Want in de lijdensaankondigingen gaat het om het diepste woord dat ooit tot mensen gesproken is: het woord van het kruis. Dit is immers het woord waarin al Gods liefde besloten ligt, waarin de Vader het leven van zijn Zoon aanbiedt als een losprijs voor velen. Maar terwijl veel van wat de Here gezegd en gedaan heeft met enthousiasme is begroet in Israël, heeft men zich gestoten aan het woord van het kruis. Jezus kon dit woord aan de zijnen niet kwijt. Hij stond met dit woord alleen. Een schrijnender situatie is niet denkbaar.

Wie hiervan iets probeert te verstaan, wordt door de evangelist Johannes gezet op het spoor van de profetie. „En hoewel Hij zoveel tekenen voor hun ogen gedaan had, geloofden zij niet in Hem, opdat het woord van de profeet Jesaja vervuld werd, dat hij sprak: Here, wie heeft geloofd, wat hij van ons hoorde? En aan wie is de arm des Heren geopenbaard?” (Joh. 12 : 37, 38). Daarbij dienen we te bedenken dat Johannes als hij hier van ongeloof spreekt, heel bepaald het oog heeft op de aanstoot die de schare neemt aan de nauwelijks verholten toespelingen van Jezus op zijn lijden. „...als de graankorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft zij op zichzelf; maar indien zij sterft, brengt zij veel vrucht voort” (Joh. 12 : 24). Dat sterven strookt niet met het beeld dat de Joden zich van de Messias hebben gevormd.

Nadat Jessaja in het slot van hoofdstuk 52 heeft aangekondigd dat de verhoging van de knecht des HEREN weerklank zal vinden bij de heidenen („...zo zal hij vele volken doen opspringen, om hem zullen koningen verstommen”), horen we in

DOOR
A. M. VAN LEEUWEN
DEVENTER

hoofdstuk 53 over de houding die Juda tegenover hem aanneemt.

Daarbij blijkt dat Jesaja, op het moment dat hij aan Gods volk moet gaan openbaren dat de knecht des HEREN een *lijdende* knecht zal zijn, van te voren al weet dat deze boodschap op weerstand zal stuiten. „Wie gelooft wat wij gehoord hebben...?” Dit staat zo haaks op wat men in Juda verwacht. Wie zal er geloof aan schenken?

Maar wát valt er dan zo moeilijk te geloven? Meestal wordt gezegd: de wonderbaarlijke verhoging van de diep vernederde knecht, die vormt het struikelblok. Maar is dat juist? Is het niet veelmeer zo, dat Juda zich hieraan ergert, dat God zijn kracht in zwakheid openbaart? Jesaja vervolgt: „...en aan wie is de arm des HEREN geopenbaard?”. Gods arm, die staat in de Schrift voor zijn krachtadig ingrijpen, zijn verlossend han-

delen ten gunste van zijn volk. Daar stel je je iets van voor. Maar de profeet zegt dat de HERE zijn verlossing gaat volvoeren in de weg van de zwakheid van zijn knecht. Wie heeft onze ziekten op zich genomen en onze smarten gedragen? Hij, die zelf een man van smarten was en vertrouwd met ziekte. Daar precies ligt de aanstoot. Want als God zó te werk gaat, dan betekent dat dat het eigenlijke van zijn verlossend ingrijpen ons ten ene male ontgaat. Terwijl wij Hem hielden voor een geplaagde, een door God geslagene en verdrukte, was Hij bezig onze smarten te dragen. Terwijl wij dachten te maken te hebben met een verworpene, een uitgestotene, was Gods uitverkoren knecht bezig om onze ongerechtigheden op zich te nemen. Terwijl wij ons verkeken op zijn zwakheid, was de HERE bezig om in die zwakheid de kracht van zijn arm te openbaren.

De profetie van Jesaja is een aanklacht tegen het blind zijn voor Gods werk, een aanklacht tegen het ongeloof onder Gods volk. Ongeloof dat in het licht van het kruis pas ten volle aan de dag zal treden. Maar de profeet spreekt niet vanuit een ivoeren toren. Na de klacht in Jes. 53 : 1 gaat de profetie over in een schuldbelijdenis, waarbij de profeet zichzelf bij de schuldigen insluit. „Wij allen dwaalden als schapen, wij wendden ons ieder naar zijn eigen weg...”. Zo algemeen is ook geweest de aanstoot die de mensen genomen hebben aan het kruis. Toen Jezus opging naar Jeruzalem om daar te lijden, ging Hij de weg alleen. Niet alleen de scharen, ook de discipelen waren te zeer met zichzelf bezig, dan dat ze oog hadden voor het eigenlijke werk van de Here.

In zijn brief aan de Romeinen maakt Paulus ons deelgenoot van de niet aflatende pijn die hij

Inhoud

- 65 Ds A. M. van Leeuwen,
Woord zonder weerklank
- 66 Ds H. J. van der Kwast,
Naar Zuid-Afrika (1)
- 67 M. de Jonge,
Zending in Zuid-Afrika –
Waarom is Hammanskraal
niet geschikt voor onze evangelisten? - 4
- 67 Ds A. H. Algra,
Pastorale Notities
- 68 Ds A. J. Moggré,
Dies irae of dies gratie?
- 69 P. Kurpershoek,
Landelijke Vergadering –
Waarover spraken zij.

in zich omdraagt. Dat zovelen in Israël meenden aan Jezus als de Christus voorbij te kunnen gaan, het was voor hem eigenlijk niet te dragen. Hij komt daarbij terecht op het woord van Jesaja. „Maar niet allen hebben aan het evangelie gehoor gegeven. Want Jesaja zegt: Here, wie heeft geloofd wat hij van ons hoorde?” (Rom. 10 : 16). Het woord van het kruis – dat is de ervaring van Paulus geweest – heeft bij velen in Israël geen weerklank gevonden.

Toch is de apostel niet zonder hoop. Hoop die hij eveneens uit de profetieën van Jesaja put, als hij even later dit woord aanhaalt: „Ik ben gevonden door wie Mij niet zochten, Ik ben openbaar geworden aan wie naar Mij niet vroegen” (Jes. 65 : 1). En is Paulus zelf niet een teken van deze hoop? Gevonden door Jezus Christus op de weg naar Damascus, op het moment dat hij er zelf op uit was om de gemeente van Christus te vervolgen.

Uit de mond van deze Paulus klinkt de schuldbelijdenis van Jesaja 53 ons als nieuw in de oren: „God echter bewijst zijn liefde jegens ons, doordat Christus, toen wij nog zondaren waren, voor ons gestorven is”.

Naar Zuid-Afrika (1)

Het was een hele overgang, van het koude vaderland naar het haast tropisch warme Potschefstroom vice versa.

Na onze terugkeer, werd uit allerlei reacties aanstonds duidelijk dat er in onze kerken intens is meegeleefd met de gang van zaken op de Nationale Synode van die Geref. Kerk in Zuid-Afrika, die van 8 tot 22 januari j.l. is gehouden.

In tamelijk uitvoerige verslagen hebben het Nederlands en het Reformatorisch Dagblad hun lezers op de hoogte gebracht van de besluiten, die op genoemde synode genomen zijn.

Bijzondere aandacht kreeg het besluit om met onze kerken correspondentie aan te gaan.

Er is mij gevraagd om via een aantal artikelen in Opbouw iets te vertellen over de belevenissen van ds P. Veldstra en ondergetekende, die namens onze kerken deze synode hebben bijgewoond. Met die Geref. Kerk in Zuid-Afrika, meestal de Doppekerk genoemd, hebben onze deputaten voor samenspreking met buitenlandse kerken al enige jaren contact met de bedoeling om tot kerkelijke correspondentie te komen.

Correspondentie aangaan betekent in de eerste plaats dat de betrokken kerken elkaar aanvaarden als kerken van Christus. Van te voren moet dan duidelijk worden dat men éénzelfde geloof deelachtig is en in belijdenis en wandel samen optrekt.

Er zijn verschillende vormen van correspondentie.

Het is mogelijk een zo nauwe band aan te gaan dat men a.h.w. in één kerkverband leeft, maar er zijn ook andere vormen van correspondentie in ruimere zin. Men kan zich afvragen of zo'n band met kerken aan de andere kant van de aardbol voor onze kerken van zoveel betekenis is, dat er twee predikanten uit hun werk worden gehaald en een dure reis gaan maken om een synode te bezoeken.

Ik kan u dan direct uit de droom helpen.

Vorig jaar heeft men in Kampen herdacht dat 25 jaar geleden het zendingswerk in Zuid-Afrika is begonnen. Door bemiddeling van en in samenwerking met die Geref. Kerk in Z.-A. was dit alleen mogelijk.

Er is toen een verbintenis aangegaan met deze kerken en in een hartelijke samenwerking en verstandhouding kwam het zendingswerk van de grond.

De kerken van Haarlem, Leerdam, Den Haag en Bunschoten-Spakenburg volgden het voorbeeld van Kampen en kregen een zendingsterrein elders in Zuid-Afrika toegewezen.

Momenteel werken namens onze kerken ds H. Vonkeman, ds W.

DOOR H. J. VAN DER KWAST HEERDE

L. Kurpershoek, ds R. Keessenberg, ds A. Reitsma, ds B. Wielenga en ds P. Busstra als zendingen in dit grote land en we weten allen dat er veel zegen op hun werk heeft mogen rusten.

Onze zendingen behoren tot die Geref. Kerk ter plaatse en de kerken, ontstaan door onze zendingsarbeid behoren tot het verband van genoemde kerk.

Van de zijde van de zending kerken en de zendingen is er op aangedrongen dat onze kerken officieel correspondentie zullen aangaan met de kerken waarmee we al jaren samenwerken in de zending.

De vraag dringt zich op, waarom er niet al veel eerder aan deze zaak is gewerkt.

Hierbij moet worden bedacht dat de zending in Zuid-Afrika dateert van vóór de scheuring in de vrijgemaakte kerken.

Tot het jaar 1976 onderhielden de Doppekerken correspondentie met de Geref. Kerken (syn.) in ons land en kwamen daarom niet in aanmerking voor erkenning van de kant van de vrijgemaakte kerken, die nauwe banden hadden met de Vrije Geref. Kerken in Zuid-Afrika, die gesticht zijn door emigranten uit onze (de vrijgemaakte) kerken.

De samenwerking in de zending was daarom zoiets als: bloed kruipt waar het niet gaan kan, en in de kerken hier een omstreden zaak.

Na de scheuring in de zestiger jaren ontstond er een nieuwe situatie.

De kerken die ons buiten verband zetten werkten niet langer mee in de samenwerking voor de zending, zodat alle lasten (in 1985 ong. f 1.200.000 voor rekening van onze kleine groep) komen.

Het enthousiasme en de bereidheid de gelden op te brengen zijn er niet minder om.

Al spoedig werd besloten om de Geref. Kerk in Zuid-Afrika te vragen met ons in correspondentie te treden en na het voorbereidend werk van onze deputaten lag het in de verwachting dat de synode in Zuid-Afrika in 1983 een positief besluit in deze zou nemen.

Er deed zich toen een wat onverkwikkelijke complicatie voor. De kerken binnen verband zijn de laatste jaren zeer actief op het niveau van de „wereldkerk” en hun deputaten reizen heel de aardbol rond op zoek naar zusterkerken.

In dit kader verschenen in Zuid-Afrika in 1983 ter synode van de Doppekerken Prof. J. Kamphuis en ds H. J. de Vries teneinde een voorlopige relatie van kerkelijk contact aan te bieden.

Waren de kerken in Zuid-Afrika nu plotseling „ware” kerken geworden, die in aanmerking kwamen voor nauwe contacten met de vrijgemaakte kerken in Nederland?

Hoe is in dit verband de positie van de Vrije Ger. Kerken in Zuid-Afrika. Vergadert de Koning der kerk op verschillende adressen? Het ligt niet op mijn weg die vragen te beantwoorden; belangrijk schijnt te zijn dat die Geref. Kerk in Zuid-Afrika de banden met de Geref. Kerken (syn.) in Nederland heeft verbroken.

De aanbieding door J.K. en H.J.d.V. overgebracht was niet zonder voorwaarden en nadere gegevens ontleen ik nu aan een artikel van P. A. Bergwerff in het Nederl. Dagblad: De Doppekers en Nederland.

Eén van de voorwaarden was dat de kerken in Zuid-Afrika geen correspondentie mochten aangaan met onze kerken en het desbetreffend voorstel ter synode niet zou worden aangenomen.

Aan de komst van genoemde broeders was een correspondentie voorafgegaan, waarin een memorandum was overgelegd, waarin informatie werd gegeven over onze kerken.

Op onze Landelijke Vergadering in Breukelen heb ik destijds één en ander uit dit memorandum geciteerd.

Al wat er aan goeds is in onze kerken, in de prediking, in trouwe ambtelijke bearbeiding, in christelijk leven werd, als in 1967, als niet geacht en wat er naar het vrijgemaakte oordeel niet recht was breed uitgemeten. Terug nu naar de Doppersynode in 1983, waar Prof. Kamphuis het woord voerde. „Zij trachtten in de commissie van voorbereiding alsmede in de plenaire vergaderingen van de synode dui-

delijk te maken dat het in het geding van 1967 e.v.j. dat leidde tot het ontstaan van de „buitenverband-kerken” om meer ging dan om een relatief onschuldige broedertwist, maar *het gezag van Schrift en belijdenis voluit in geding waren*, aldus P. A. Bergwerff (cursivering van mij).

Schrift en belijdenis voluit in geding in 1967! (zo leer je nog eens wat). Hierbij valt op te merken dat alle verslagen in het Ned. en Reform. Dagblad en voor de E.O. over de synode in Potschefstroom van de pen van deze P. A. Bergwerff zijn, die een bekwaam en eerlijk journalist is; het is echter de vraag of iemand met zo'n duidelijke, extreme overtuiging de aangewezen man is om het geding dat door de Vrijgemaakte kerken ahangig was gemaakt te verslaan. Het is ds Veldstra en mij gebleken dat de afgevaardigden Kamphuis en De Vries hun werk grondig hebben verricht bij het geven van informatie over onze kerken, daarbij ijverig bijgestaan door de Vrije Kerken in Zuid-Afrika, zodat wij bij onze komst ter synode voor een grote achterstand kwamen te staan.

Indertijd, toen we in Breukelen uitdrukking gaven aan onze diepe verontwaardiging over de halve waarheden in het memorandum dat naar Afrika was gestuurd, verstond men in vrijgemaakte kring niets van die verontwaardiging.

Het was toch allemaal waar! De citaten waren te leveren!

Maar dan komt toch de vraag: Wat is waarheid naar de Schriften.

Verdraagt die zich met achterklap en onverhoord oordelen en veroordelen.

Is het waarheid alleen het kwade te noemen en het goede te zwijgen?

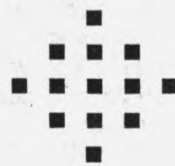
Hoe komt het over in de harten van christenen wanneer men voortdurend bezig is de andere partij zwart te maken?

Men kon in zijn ijver het doel wel eens voorbijgeschoten zijn.

Valt er dan op onze kerken niets aan te merken?

Zeker en wanneer er aanleiding voor was hebben wij dit niet ontkend; maar wanneer iemand fouten heeft, betekent dit nog niet dat hij fout is in de gemeenschap gefundeerd in het bloed van Christus.

(wordt vervolgd)

Zending in Zuid-Afrika

Waarom is Hammanskraal niet geschikt voor onze evangelisten? - 4

Bij het pogen tot een opleiding te komen voor onze evangelisten en aspirant-evangelisten – een opleiding, die mogelijkheden biedt om predikant te worden in een van de Zulu-gemeenten – kwamen de zendingen steeds weer te staan voor de bewering van het (zwarte) kerkverband: er is toch een opleiding (Hammanskraal), die is goed, maak dáárvan gebruik.

Zij meenden die echter te moeten afwijzen; mw. Breman geeft in haar scriptie daarvoor de volgende motieven:

1. De zending onder de Zulu's is nog maar van recente datum. Er zijn nog geen mannen die voortgekomen zijn uit christelijke, gereformeerde gezinnen, waardoor zij een positieve instelling hebben, noodzakelijk om een studie aan de HTS te kunnen voltooien. Geestelijk kunnen ze de HTS niet aan.
2. De Zulu's hebben een hekel

DOOR M. DE JONGE VOORBURG

aan het Afrikaans als voertaal: er is een psychologische drempel om voor studie naar de HTS te gaan.

3. De zeven jaar studie aan de HTS zal leiden tot vervreemding en ontheemding van eigen volk en cultuur. Hammanskraal is een stedelijk

gebied; terugkeer naar het platteland van Nqutu wordt bijzonder moeilijk.

4. We kunnen de helpers niet 7 jaar lang missen.
5. Een on-the-job training geeft binding aan de gemeenten en de student heeft de gemeenten nodig om tijdens de opleiding te groeien in het geloof.
6. Het zal waarschijnlijk niet lang meer duren of Kwa-Zulu krijgt zelfstandigheid; kunnen de blanken dan nog blijven werken? Op zo'n moment moeten zwarte dienaars voor de gemeenten beschikbaar zijn.

Je kunt het ook samenvatten door te zeggen, dat ze Hammanskraal te westers vinden en te wetenschappelijk, niet in overeenstemming met wat de gemeenten behoeven. De zendingen delen deze standpunten. De Zulu-gemeenten hebben, zeker nú en de eerstvolgende jaren, iets anders nodig. „In de eigen taal” de grote werken Gods te horen; hun roeping is zich met hun Zulu-bestaan te richten naar de wil van de HERE. Ze behoeven een prediking en verder onderwijs, aan-

Redaktie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redaktie:

Ds. K. Muller, Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring

M. J. F. van der Wal
Brugakker 60-17
3704 RA Zeist
Tel. 03404-61525

sluitend aan het tot nu toe door de zendingen verkondigde Woord, eenvoudig en praktisch, in hún situatie (de strijd tegen de volkszonden, het afzien van de verering van en het ontzag voor de vooroudergeesten, het onderkennen van het heiden- dom in het Zionisme en in andere syncretistische stromingen).

Wat Afrika in de toekomst nodig heeft, zijn zwarte broeders uit de Bantoe-volken, theologisch geschoold, die kunnen optreden als docent bij de opleiding(en). Ds Vonkeman heeft eens van de HTS gezegd „zij is door blanken opgericht, wordt door hen beheerd en gefinancierd, ten behoeve van niet-blanken” en dat is hét bezwaar in weinig woorden weergegeven. Hij is bang voor zwarte theologen, die expert zouden worden in Afrikaanse gereformeerde (d.i. westerse) theologie. Wij moeten dat niet nastreven of bevorderen.

In de kring van de blanke kerken denkt men heel verschillend over de HTS-opleiding. Sommige broeders zijn van oordeel, dat blanke en zwarte kerken gelijk behandeld moeten worden, vandaar het streven naar een gelijksoortig niveau voor de twee onderscheiden opleidingen, HTS en Potschefstroom. Anderen daarentegen kunnen zich wel (ten dele) verenigen met de bezwaren, die de zendingen ter tafel brengen: zij zouden voorschots willen volstaan met een „eenvoudiger” opleiding. De zwarte kerken behoren niet een copie van de blanke te worden of na te streven dit te zijn. Zij dienen een „eigen gezicht” te kunnen vertonen, vandaar ook de „eigen opleiding”.

Tot nu toe hebben de voorstanders van Hammanskraal het pleit gewonnen.

Gebonden

Korte tijd na de oorlog verscheen er van de hand van de later bekend geworden theoloog Helmut Gollwitzer een boek onder de titel: „... en brengen waar gij niet wilt”. Iedereen die een beetje thuis was in de bijbel, dacht aan wat Jezus tot Petrus zei, op het strand van het meer van Tiberias: „Als gij oud wordt, zult gij uw handen uitstrekken en een ander zal u omgorden en u brengen waar gij niet wilt”. Gollwitzer kon zo'n titel kiezen voor zijn boek omdat hij daarin beschreef hoe hij als Duits militair in Russische gevangenschap was. Met de titel van zijn boek hield hij zich aan de bedoeling van de bijbeltekst, want inderdaad: Jezus zei dit, „om te kennen te geven met hoedanige dood hij (Petrus) God verheerlijken zou”. Wanneer je de geschiedenis van de exegese (uitleg) van een bepaalde tekst een beetje nagaat, valt je op hoe men in de loop der eeuwen voorzigtiger geworden is. Wij denken vaak dat het met kerk, prediking en theologie almaar achteruit gaat, doch wat de exegese betreft kun je het omgekeerde beweren. In de tijd van Tertullianus (160-220 na Chr.) werden alle woorden uit Joh.

Pastorale notities

DOOR A. H. ALGRA MAASSLUIS

21 : 18 gezien als heenwijzing naar Petrus' sterven aan het kruis. Het uitstrekken der handen sloeg op de armen die aan het kruis gespreid werden, het omgorden wees op de doek, die de kruiseling om de lendenen kreeg, enz. Zet daar Calvijn eens naast. Die schrijft: „Ik wil verder alleen maar opmerken, dat wij in het geheel niet weten op welke wijze Petrus geëxecuteerd is. We kunnen ons beter tevreden stellen met deze onzekerheid dan aan dubieuze berichten geloof te hechten”. Ook latere commentatoren zijn voorzichtig in hun verklaring van Joh. 21 : 18, maar het staat uiteraard wel vast dat Jezus profeteerde van Petrus' marteldood of gevangenschap. In een preek zou je dan ook nooit naar aanleiding van Joh. 21:18 opmerkingen kunnen maken over de ouderdom in het algemeen: in onze jeugd konden we gaan en staan

waar we wilden, maar in de ouderdom zijn we afhankelijk van anderen, die ons halen en brengen. Nee, op zo'n manier raak je te ver verwijderd van het doel van je tekst. Maar dat is nu het voordeel van de pastorale notities: ze zijn niet als preekjes bedoeld en mogen ook wel wat wegzwerfen van de oorspronkelijke bedoeling van een Schriftwoord. Om een lang verhaal kort te maken: ik draag dit stukje op aan hen, die minder goed ter been zijn en die de laatste weken – of maanden – in een vrij sterk isolement leefden. Ze zijn bang om te vallen en de sneeuwtroep op de trottoirs en in de straten is hobbelig en glad door bevriezing. Oudere echt)paren in de straat hebben de sneeuw weggeveegd toen het nog kon – dat heb je vroeger zo geleerd – maar jongeren schijnen het belang daarvan niet in te zien. De bejaarde durft de deur niet meer uit en hij krijgt ook veel minder bezoek, want het is zo glad op straat. Het is dan ook niet vreemd dat ze de eerste dag van de dooi als gebedsverhoring zien. Ze voelen zich niet meer zo gebonden. Ze proberen hun ommetje weer te maken, en er komt weer bezoek bij hen op de kamer, hoe lang is 't ook maar weer geleden?

Dies irae of dies gratie?

In Opbouw van 25 januari las ik een korte beoordeling van lied 278 van het Liedboek door de liturgische werkgroep Eindhoven. Die beoordeling is ongetwijfeld met zorg gereed gemaakt maar dat neemt niet weg dat ze bij mij vragen oproept. Vandaar dat ik mij enkele kanttekeningen veroorloof.

De werkgroep citeert met instemming uit de officiële toelichting, het bekende *Compendium*, het volgende: „Geen gezangboek is compleet zonder dit lied. Het is zo indrukwekkend, zo schoon dat het altijd weer de christelijke mens heeft geboeid”.

Mij boeit dit lied niet. In geen enkel opzicht herken ik mijzelf daarin. Het volgende zou ik onder de aandacht van de werkgroep en van de Opbouw-lezers willen brengen. En mag ik de werkgroep bovendien verzoeken nog eens te overwegen of het met dit lied wel zo mooi is als de mysticus J. W. Schulte Nordholt doet voorkomen? Het moedigt de gemeente niet aan om welgemoed de Heer de verwachten en zijn terugkeer vol verlangen af te bidden. Veelmeer is hier de bekende bekommerde ziel van de mystiek aan het woord. Het karakteriseert de dag van Jezus' komst als een dag waar je de stuipen van krijgt, als een dag van toorn, een dies irae.

Dag van schrik die aan zal breken
als de Rechter recht zal spreken
en het kwaad op aarde wreken.

De bazuinen zullen schallen
door het dodenrijk en allen
voor de troon terneer doen vallen.

Dood en schepping zullen beven
als de mens verrijst ten leven,
als hij rekenschap zal geven.

Hoe heeft men dit lied samen
met nr. 300 – Eens als de bazui-

DOOR
A. J. MOGGRE
ERMELO

nen klinken – in een en dezelfde bundel kunnen opnemen? In nr. 278 doen de bazuinen je neervallen en angstig klagen (str. 3, 17), in nr. 300 doen ze je zingen en de loftrompet steken. Lied 278 geeft de indruk dat de bruid klappertandend haar Bruidgom verwacht. Kermt ze niet:

Grote Rechter van de wrake,
(toemaar, A.J.M.)
laat mij uw vergeving smaken
voor Gij 't vonnis op zult maken. (str. 11)

Hoor, ik roep in angstig klagen,
(u ook? A.J.M.)
't hart verbrijzeld en verslagen,
red mij op die dag der dagen.
(str. 17)?

De apostel Paulus slaat een andere toon aan. Die roemt: „Wij dan, gerechtvaardigd door het geloof, hebben vrede met God door onze Here Jezus Christus, door wien... en roemen in de hoop op de heerlijkheid Gods, Rom. 5 : 1, 2. Deze roem is dit gezang vreemd. Lieder als dit zullen het verlangen naar de terugkomst van onze Heer niet levendig houden. Eerder doven zij dat verlangen en doen op de duur het gebed om Jezus' komst verstommen. Daarom zullen onze kerken er goed aan doen dit lied buiten haar eredienst te houden. Daarmee is niet gezegd dat

er in de gemeente geen ruimte is om met de zondaar of met de aangevochtene mee te klagen. Maar dan moet dat niet gebeuren op de wijze van dit lied als zou dit kermen eigen zijn aan de gemeente van Christus vanwege Jezus' komen op de wolken. Wel kan er met de zondaar of de aangevochtene mee gekermd worden op de manier zoals er met psalm 25 gezongen, de diepte van de schuld beleden, en de genadige goedheid van de HERE geprezen wordt. Maar dat kom je buiten de psalmbundel niet gauw tegen. We moeten geen gezangen aantrekken die de gemeente doen steunen en kreunen op de melodie van de middeleeuwse mystiek. Het is dit lied goed aan te zien dat het – aldus het *Compendium* – stamt uit de kringen van de Franciscaner mystiek.

Moet de gemeente van Christus, gered door zijn bloed, klagend bijna alle 17 coupletten zingen in de trant van:

Is de Rechter dan gezeten,
dan zal Hij 't verborgene weten,
alle straf wordt toegemeten.
(str. 6).

Waar moet ik dan van gewagen?
Welke helper moet ik vragen?
Niemand kan uw oordeel dragen.
(str. 7)

Dit vertwijfeld vragen en zuchten aangaande de heerlijke dag van de redding van de gemeente tot haar eeuwig behoud zal er toe leiden dat zij de dag van Christus van zich af duwt en de gedachte daaraan gaat verdringen. Met een gezang als dit op het bord verleert de gemeente met psalm 98 te roemen:

Laat alle zeeën, alle landen
Hem prijzen met een blij geluid.
Rivieren klappen in de handen,
de bergen jubelen het uit.
Hij komt...

Wat een verschil in toonzetting! Deze psalmregels zijn met het oog op de komst des HEREN een en al opgewektheid en vreugde. Prijzende zeeën, klappende handen, jubelende bergen – het kan niet op. Hij komt! Helaas, lied 278 is ver af van dit blij verwachten. En ver van het bemoedigend woord van onze Heer: „Wanneer deze dingen beginnen te geschieden, richt u op en heft uw hoofden omhoog,

want uw verlossing genaakt”, Luk. 21 : 28. Zeker, dit lied weet van de bede om vergeving en genade. Het zingt evenwel niet vanuit die vergeving en vanuit de in Christus herstellende relatie met God. Het doet net of je van die genade nooit zeker kunt zijn zodat je slechts een beetje kunt hopen dat je die op 't laatste nippertje alsnog ontvangt. Maar het lijkt volgens dit lied wel een dubbeltje op z'n kant:

Hoor, ik roep in angstig klagen,
't hart verbrijzeld en verslagen,
red mij op die dag der dagen.
(str. 17)

De mystiek *koestert* klagen, kreunen, kermen. Maar in de samenkomst van de gemeente hoort dit bibberen en beven, dit lamenteren van het mysticisme niet thuis.

Het dies irae-lied maakt in de latijnse versie al sinds eeuwen deel uit van de dodenmis van de R.K. Kerk. Daar is het wellicht op z'n plaats omdat het daar kan functioneren als uitlaatklep voor vagevurangsten. Onze kerken kennen die niet en behoeven die uitlaat niet. Onzekerheid en angst t.a.v. Christus' komst dienen op pastorale wijze opgevangen te worden zoals Jezus Petrus op z'n gemak stelde met de woorden: „Wees niet bevreesd...” Luk. 5 : 10. Dit lied voedt evenwel zulke angsten of onzekerheid. Het verwoordt helaas niet wat het evangelie aan verlangen, hoop en blijdschap bij de bruid werkt vanwege de beloofde komst van haar Bruidgom.

Gelet op de gemeente en mijzelf kan ik niet met een eerlijk geweten de hiervoor genoemde strofe 17 zingen. Het is triest dat dit gezang in deze (puur liturgische?) noodkreet blijft steken; strofe 17 is de laatste strofe! Hier mis je de zekerheid en de roem van het evangelie en van de belijdenis der kerk. „Wat tróóst u de wederkomst van Christus om te oordelen de levenden en de doden?”, H. Cat. vr. 52.

De leden van de werkgroep Eindhoven zullen het met mij eens zijn dat we niet hebben op te zien tegen de terugkomst van onze Heer. Vol verwachting mogen wij ons spoeden naar die dag, 2 Petr. 3 : 12.

En nu ik het toch over het Liedboek heb, het spijt mij bij nader inzien nog altijd dat wij in Breukelen op één namiddag 134 gezangen ons fiat gaven. Moeten de plaatselijke kerken in dezen niet meer hun verantwoordelijkheid kennen en zelf toetsen?

Onderwijsdag te Amerongen

Zaterdag 23 maart a.s. wordt in Amerongen in gebouw „De Uithof” naast de oude kerk een onderwijsdag gehouden. Deze dag die uitgaat van het Zendingsdiaconessenhuis heeft als thema: „Christelijk onderwijs in een postchristelijke maatschappij”.

Het gaat deze keer om de vraag: „Hoe zijn de nieuwe, door de wet verplichte vakken gezond gedrag en geestelijke stromingen, verantwoord te geven op een christelijke school?”

Hierover zal de heer R. Matzken, docent aan de Evangelische Hogeschool te Amersfoort een referaat houden.

Ieder is van harte welkom met het hele gezin vanaf half tien 's morgens. De dag eindigt om vier uur 's middags. Inlichtingen bij dhr. J. Abma, tel. 03418-54855.

Landelijke Vergadering 1985 Enschede

Waarover spraken zij

Vorige week zaterdag werd in Enschede de tweede zitting van de Ned. Ger. Landelijke Vergadering gehouden. Belangrijkste punt op de agenda: de verhouding tot de Chr. Ger. kerken. Ter tafel lag het rapport daarover van de commissie voor contact en samenspreking. De vergadering had weinig reden tot optimisme, want het gaat niet goed met de samensprekingen tussen de Ned. en Chr. Ger. kerken; sinds 1981 zijn er geen echte vorderingen meer gemaakt. Aanvankelijk leken de besprekingen tussen beide kerken snel tot resultaten te leiden. Her en der werd kanselruil mogelijk en in de kerken van Lelystad, Almere en Nieuwegein kwam het zelfs tot een fusie.

Uit een enkele jaren geleden in Chr. Ger. kring gehouden enquête bleek echter dat er daar op twee punten belangrijke bezwaren leven tegen de Ned. Ger. kerken. Men heeft vooral moeite met de prediking en met de handhaving van de Ned. Ger. kerkorde. Wat betreft de prediking, daarin zou in de Ned. Ger. kerken te gemakkelijk worden gesproken over de „toeëigening van het heil”, omdat men er vanuit zou gaan dat alle leden van de gemeente ook kinderen van het verbond zijn. In de Chr. Ger. kerken is men de mening toegedaan, dat in de gemeente zowel bekeerde als onbekeerde mensen zitten. Beide groepen moeten in de preek worden aangesproken. Het tweede bezwaar tegen de Ned. Ger. kerken geldt de handhaving van de kerkorde, het „Accoord van Kerkelijk Samenleven”. In een aan dit Accoord voorafgaande verklaring spreken de Ned. Ger. kerken uit, dat het al of niet aanvaarden van het (een) kerkelijk Accoord geen oorzaak van verwijdering of breuk tussen gemeenten die één zijn in geloof en belijden mag zijn. Het is vooral deze passage waar men in Chr. Ger. kring moeite mee heeft. Overigens heerst er ook in de Chr. Ger. kerken op deze punten lang geen eenstemmigheid. De Landelijke Vergadering had dan ook de indruk dat de interne verdeeldheid van de Chr. Ger. op de tafel van de Ned. Ger. commissie werd gedeponeerd.

Een aantal afgevaardigden had moeite met het feit, dat de Ned. Ger. altijd de zondebok zijn in de besprekingen met de Chr. Ger. ook de Chr. Ger. zou best het één en ander te verwijten zijn en dat hebben de Ned. Ger. nooit gedaan.

Afgevaardigde ds C. Bakker preees vooral het geduld van de

DOOR P. KURPERSHOEK APELDOORN

commissie met de Chr. Ger. deputaten. Hij riep de kerken op zich bewust te zijn van hun taak in de wereld. We leven niet op een eilandje, maar we zijn er voor de wereld, waarin de kerk moet staan als een stad op een berg en een licht op een kandelaar.

Drs O. Mooiweer zocht een positievere benadering. Hij herinnerde aan het optreden van de Chr. Ger. Prof. dr J. P. Versteeg, die de Ned. Ger. kerken in bescherming nam tegen de geuite kritiek op een doppersynode enkele jaren geleden in Zuid-Afrika. Ook noemde hij het feit dat twee andere Chr. Ger. hoogleraren, Prof. dr J. van Genderen en Prof. dr W. van 't Spijker zich in het verleden in positieve zin hebben uitgelaten over het Ned. Ger. Accoord van Kerkelijk Samenleven. Toch konden de woorden van ds Mooiweer de mineurstemming op de Landelijke Vergadering niet wegnemen.

In een toespraak tot de vergadering zei ds J. Westerink, sekretaris van de Chr. Ger. Deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders, dat het de Ned. Ger. kerken inderdaad moeilijk wordt gemaakt. Daar is ook wel reden voor, meende ds Westerink. In het spreken over de prediking gaat het immers om het hart van de kerk. Geestelijke eenheid, met name op het punt van de toeëigening van het heil moet aan kerkelijke eenheid voorafgaan. Hij sprak verder de vrees uit, dat te snelle eenwording van beide kerken zou kun-

nen leiden tot versterking van een bepaalde, door hem niet nader omschreven, stroming in de Chr. Ger. kerken. De Landelijke Vergadering besloot de samensprekingen met de Chr. Ger. voort te zetten, met dien verstande, dat de gesprekken over de prediking vooral in de plaatselijke kerken gevoerd moeten worden. De commissie werd opgedragen waar mogelijk de plaatselijke kerken te dienen met informatie en advies over de samenwerking met de Chr. Ger. Het ziet er al met al naar uit dat de Ned. Ger. en de Chr. Ger. kerken nog een lange en moeilijke weg naar eenheid hebben te gaan.

De Landelijke Vergadering sprak verder nog over de contacten met de Vrijg. Ger. kerken op Oost-Soemba. Deze kerken kwamen, na de scheuring tussen de Ned. en Vrijg. Ger. kerken aan Ned. Ger. kant te staan, toen zij weigerden tussen één van beide te kiezen. In eerste instantie nam toen de kerk van Den Haag de contactoefening op zich. Later werd dit werk overgenomen door een Convent van Kerken, waarin Maassluis de financiële belangen behartigde. Sinds begin dit jaar zijn alle werkzaamheden overgenomen door de Stichting Oost-Soemba (SOS). Op Oost-Soemba is ds P. P. Goossens werkzaam in de opleiding van kerkelijke werkers. Hij is momenteel in Nederland en kon daarom de Landelijke Vergadering toespreken. Ds Goossens riep de afgevaardigden op om de kerken op Soemba te erkennen als steunvragende buitenlandse ker-

ken. De Landelijke Vergadering besloot daarop dat de Commissie voor Contact met Buitenlandse Kerken moet gaan uitzoeken op welke wijze de steunverlening aan de kerken op Soemba het best kan worden geregeld.

Tenslotte moest de Landelijke Vergadering aandacht geven aan het rapport over het Contactorgaan van de Gereformeerde Gezindte (COGG). In dat orgaan wordt door vertegenwoordigers van vrijwel alle kerken die op enigerlei wijze gereformeerd willen zijn, gepraat over onderwerpen die de eenheid binnen de geref. gezindte kunnen bevorderen. Voor de Ned. Ger. kerken nemen ds H. J. van der Kwast en ds Z. G. van Oene deel aan de activiteiten van het COGG. Rapporteur, ds v. d. Kwast, merkte teleurgesteld op dat er weinig toenadering valt te bespeuren tussen de in het COGG deelnemende kerken. Hij konstateerde enorme verschillen in de gereformeerde kerken. Ds C. Bakker vond dat er in het COGG meer moet worden gedaan dan alleen praten. De vergadering besloot de contactoefening binnen het COGG voort te zetten.

o-o

De volgende Landelijke Vergadering zal D.V. worden gehouden op 23 maart 1985 ook in Enschede. De beide Ned. Ger. kerken daar verzorgen op voortreffelijke wijze de organisatie van de Landelijke Vergadering 1985.

Jaarvergadering „Opbouw”

De jaarlijkse algemene ledenvergadering van de Gereformeerde Persvereniging „Opbouw” zal dit jaar worden gehouden op zaterdag 11 mei a.s. in de Jeruzalemkerk te Utrecht.

In de morgenvergadering, die ook voor belangstellenden toegankelijk is, zal de heer Dr B. de Vries, fractievoorzitter van het CDA in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, spreken over het onderwerp:

Taak en functie van de christen in de Nederlandse samenleving.

Reeds nu doen wij mededeling van deze bijeenkomst opdat belangstellenden de datum kunnen reserveren.

Het bestuur

Boekbespreking

Ds C. den Boer,

„Op verkenning in het Nieuwe Testament”.

Uitgeverij Ton Bolland, de Vuurbaak B.V., Groningen. 239 pag. - prijs f 27,50.

Wij hebben de uitgave van dit boek met vreugde begroet.

Dit boek geeft nl. een duidelijk overzicht van de diverse boeken van het N.T. Het is bedoeld voor de theologische vorming van gemeentelieden, maar bovenal om ieder hulp te bieden bij het lezen en bestuderen van de Bijbel. En dat laatste is broodnodig zeker in deze tijd! Mee daarom is een brede opzet gekozen. Elk hoofdstuk heeft een treffend thema. Na een korte inleiding wordt bij elk Bijbelboek opzet en strekking belicht, achtergrondinformatie geboden en een sleutelwoord (c.q. -woorden) behandeld. Zo komt heel wat aan de orde, dat de lezer oriënteert. Zo nu en dan denk je wel eens: ik wilde, dat de auteur nog even verder gegaan was met de bespreking van bepaalde sleutelwoorden. Want bij de bespreking van de Handelingen der apostelen wordt een verhelderende uiteenzetting van de betekenis van de Heilige Doop geboden en de Kinderdoop terecht verdedigd — een zeer noodzakelijke aangelegenheid in deze tijd waarin Pinkstergroepen zich breed maken! — Maar bij de brieven aan de Korintiërs missen wij helaas een dergelijke uiteenzetting aangaande het Heilig Avondmaal, terwijl juist in dat kader er een goede aanleiding voor was. Maar ja, zo zullen er altijd wel wensen overblijven. Op pag. 186 gaat de schrijver nader in op het Verbond en toont hij de eenheid van het Verbond van God aan. Hij verwerpt terecht de onderscheiding uitwendig-inwendig Verbond en handhaaft de onderscheiding tussen de kinderen van het Verbond waarmee wij eveneens instemmen.

Alleen lijkt het ons beter dan niet de woorden inwendig en uitwendig te gebruiken, maar te spreken van vleeselijke en geestelijke bondelingen. Wanneer het gaat over het zicht op de gemeente is het juist als door ds Den Boer gewezen wordt op het gevaar, dat men het algemene aanbod der genade inperkt. Als hij het heeft over de verplichting tot bevindelijke prediking zou het goed geweest zijn als onze kollega dat nader had uitgelegd. De lezerskring, die hij wil dienen, is zo gevarieerd, dat niet ieder op de hoogte is van de inhoudelijke betekenis van een dergelijke term. Voorts bestaat er ook nogal verschil van opvatting over wat nu werkelijk bevindelijke prediking heten mag. Wij vinden het jammer, dat de schrijver bij alle goede opmerkingen, die hij over de Verbondsgemeente lanceert, aan het slot van dat gedeelte de volgende zin plaatst: „Of wij er werkelijk bijhoren, blijft een levenslange vraag waard.” Met zo'n zin wordt een element van pure onzekerheid in de notie van het Verbond ingedragen.

Deze kritiek neemt echter niets weg van onze diepe waardering voor dit fijne boek, dat heel netjes is uitgegeven. Er zit veel studiezijn achter en

het kan ook predikanten bij hun kanselarbeid en katechese bijzonder goed helpen. De uitgave is voorzien van verschillende foto's, kaartjes en tekeningen en enige registers. Wij willen dit werk graag van harte aanbevelen!

O. Mooiweer, Enschede

☆☆☆

Christelijke politiek vandaag.

Drs C. P. van Dijk (CDA), Mr. G. Holdijk (SGP), M. Leerling (RPF), G. J. Schutte (GPV). Reformatiereeks dl. 10. Kok, Kampen, 1984. prijs f 22,50.

Op initiatief van de Gereformeerde Bond in de Ned. Herv. Kerk is dit boek als dl. 10 in de Reformatie Reeks verschenen. In een Ten Geleide vertelt ir. J. van der Graaf, dat de vier schrijvers allen gerekend mogen worden tot de Gereformeerde Gezindte en zij allen van harte christelijke (confessionele) politiek voorstaan. Elke schrijver heeft zijn bijdrage naar eigen inzicht en opzet geschreven. Het is wel bijzonder (helaas), dat vier vertegenwoordigers van 4 confessionele partijen zich rekenschap geven van wat hen beweegt in de politiek en wat hun motieven zijn. Dit boek zal dan ongetwijfeld heel wat lezers trekken. Dit temeer omdat het duidelijk geschreven is.

Boven de beschouwing van mr. Holdijk staat „Getuigenis en Dienst”. Hij vertelt eerst iets over het ontstaan van het SGP. Daarna krijgen we een nogal theologisch getinte uiteenzetting, waarbij, uiteraard, art. 36 NGB centraal staat. Als uitvloeisel daarvan pleit hij voor een theocratische staat. Voor politieke partijen is daarin eigenlijk geen plaats. Politieke partijen roepen bij hem de vraag op of op deze wijze geen voet gegeven wordt aan de idee van volkssouvereiniteit. De overheid moet de hand houden aan de heilige kerkedienst ten einde zo het rijk van de antichrist af te breken en het koninkrijk van Christus te doen bevorderen. De overheid moet voorts overal het Evangelie doen prediken. Het is inderdaad een zuivere weergave van het SGP-standpunt. Wanneer men echt art. 36 onverkort wil handhaven moet men echter nog verder gaan. Dan moet de overheid ook de afgoderij en valse godsdienst uitroeien. Zo ver gaat men niet. Ook het SGP handhaaft art. 36 niet onverkort. Ook echter de roeping van de overheid om het Evangelie te doen prediken is niet in de Schrift te vinden. Maar bovendien, staat men zo niet buiten de werkelijkheid van vandaag? In Nederland zijn de christenen een minderheid. Van één kerk, die door de overheid gesteund moet worden is geen sprake. Wat moeten we nu in 1984 met dit uitgangspunt doen? Het zal wel niet meer kunnen zijn dan getuigen.

Wat dit betreft brengt Schutte in zijn artikel „Vastheid en perspectief” ons wat verder. Hij schrijft wel over de praktische christelijke politiek. Het is echter wel (wie zou anders verwachten) een typisch vrijgemaakt produkt. Zo wordt de RPF nogal scherp aangevallen, omdat van die kant ge-

Uit diepe nood

1. Uit diepe nood — mijn schuld is groot! — roep ik tot U, o Here.
Vergeef het kwaad, mijn God, en laat mij in uw licht verkeren.
2. O was mij schoon: zie op uw Zoon, die naar uw welbehagen uw wet vervuld en al mijn schuld heeft aan het kruis gedragen.
3. Schenk mij uw Geest: maak van uw feest mij een wellevend teken.
Dan zal ik blij, en frank en vrij, van uw genade spreken.

JOOP KLEIN

Melodie: „Ich dank dir schon durch deinen Sohn” (Liedboek 110)

steld wordt, dat de belijdenis essentiële betekenis heeft voor de politiek voorzover ze politieke en maatschappelijke betekenis heeft. Als voorbeeld heeft de voorzitter van het RPF eens de kinderdoop genoemd. Dat deel van de belijdenis heeft geen directe politieke betekenis.

Zo stel je Bijbel en belijdenis tegenover elkaar, aldus Schutte. Tegenover dit standpunt van Schutte wil ik wijzen op een uitspraak van dr K. Schilder, dat er gemeenschappen kunnen zijn, waarin niet alle inhoud van der belijdenis rechtstreeks aan de orde behoeven te komen. Naar mijn opvatting wordt door het GPV Schrift en belijdenis op één lijn gesteld. En daarmee komt het GPV zelf in strijd met de belijdenis (art. 7). Al wijst Schutte het SGP-standpunt inzake art. 36 af, hij stelt wel, dat de overheid overal het Evangelie moet doen verkondigen. Dit legt hij echter uit in die zin, dat de overheid overal voorzieningen moet treffen dat de verkondiging van het Evangelie onbelemmerd kan plaats vinden.

Het artikel van Leerling, „Bouwen en Bewaren”, draagt weer een heel ander karakter. Het draagt meer een getuigend karakter. Zijn beschouwing zal onder christenen niet zoveel tegenspraak ontmoeten, maar het brengt ons weinig verder wat betreft de christelijke politiek vandaag.

Bij alle drie schrijvers heb ik trouwens de indruk, dat zij meer schrijven over de problemen van de christelijke politiek gisteren. Te weinig wordt in acht genomen, dat wij in Nederland in een na-christelijke tijd leven.

De beschouwing van Van Dijk „Christen Democratie in deze tijd is de kortste. Hij wijst erop, dat de Bijbel voor het CDA grondslag en richtsnoer is. Vanuit de Bijbel zijn vier kernbegrippen als uitgangspunten aanvaard: gerechtigheid, gespreide verantwoordelijkheid, solidariteit en rentmeesterschap.

Ik vraag me wel af, of deze kernbegrippen niet vaak te los van de Bijbel gehanteerd worden.

Voor mij als verontruste CDA'er sprak mij erg toe, dat ook Van Dijk zich vrij kritisch tegenover zijn eigen partij opstelde. Zo wijst hij erop, dat het CDA grote moeite doet om vanuit deze uitgangspunten tot een duidelijk eigen beleid en eigen identiteit te komen.

Bij elke schrijver is een literatuurlijst vermeld. Die van mr. Holdijk spant met bijna 100 geschriften ver de kroon.

Hoe interessant deze beschouwingen ook zijn, ik vraag me toch af, of het niet beter geweest zou zijn, wanneer men onderling had afgesproken het terrein wat meer te beperken. Wanneer men zich b.v. had bepaald tot de betekenis van art. 36 NGB voor de christelijke politiek in deze tijd, had het boek meer het karakter van een gedachtenwisseling gekregen. Misschien een idee voor een volgend geschrift van de Reformatie Reeks? Overigens, dit boek bepaald je weer eens bij het nare feit, dat de Gereformeerde Gezindte ook in politiek opzicht ernstig verdeeld is. Ontmoetingen als deze zijn naar mijn mening zeer toe te juichen.

J. Meulink, Enschede

☆☆☆

Ds J. van Amstel,

„Om 'Amen' op te zeggen”. Uitgave van Uitgeverij Boekencentrum B.V., 's-Gravenhage. 184 pag., prijs f 24,90.

De chr. geref. predikant te Ede heeft naar zijn eigen zeggen ter inleiding gepoogd in dit werk een eenvoudige uitleg te geven van het volmaakte gebod, dat Jezus zijn discipelen leerde. Het boek is allereerst bedoeld voor persoonlijk gebruik, maar kan ook

dienst doen in allerlei kring- en verenigingswerk. Achterin zijn enkele discussievragen opgenomen. Ook wordt steeds in de tekst van het te behandelen catechismusgedeelte afgedrukt met verwijzing naar Schriftgedeelten ten dienste van de Bijbelstudie. Uitvoerig gaat de auteur op de inhoud van het „Onze Vader” in. Hij doet dat in een aansprekende stijl en verliest daarbij de jongeren niet uit het oog. Dat is zonder meer loffelijk te noemen! Het geheel bevat op ettelijke pagina's heel wat treffende uitdrukkingen, b.v. „Misschien is het niet te gewaagd om te zeggen, dat je christen bent naarmate je bidt” (p. 7). „We moeten in Gods Woord al Gods beloften opzoeken. Dat is een levenswerk, want de Schrift staat vol beloften” (p. 29). „In heel de Schrift gaat het om het Koninkrijk. Als je er iets over zegt, zeg je er altijd te weinig over”. (p. 83). „Je mag eigenlijk alleen maar theologisch over de kerk spreken” (p. 89). „De HEERE heeft het ons nog eenvoudiger willen zeggen door ons een Wet van tien geboden te geven, zodat we het op onze vingers kunnen uittellen wat God wil” (p. 103). „Trouw is het grote in het kleine” (p. 108). „Jezus leert zijn discipelen niet allereerst naar de toekomst te kijken, maar naar zijn Vader te kijken” (p. 115). „Ontplooiën is iets anders dan uitputten” (p. 119). „Want als we zonder werk zitten zijn we nog niet uitgeschakeld van het mede-werker Gods zijn” (p. 120). „En wat is belijden anders dan het helemaal met God eens worden” (p. 134). „Het amen van het gebed fungeert als een roer van een schip” (p. 173).

Telkens wordt door ds Van Amstel verwezen naar de Schrift. Nergens is de praktisch normatief. De auteur schrijft met kennis van zaken en worstelt in dit boekwerk met zijn lezers om hen voor het eerst of opnieuw te doen knielen aan de voeten van de Here Jezus Christus. Zonde en genade krijgen een duidelijke plaats. Het werk van de Heilige Geest wordt nergens verwaarloosd.

Toch heb ik bij alle waardering ook wel enige kritiek. Ik vind, dat mijn geachte collega maar weinig spreekt vanuit de Verbondsverhouding van de HERE met zijn volk. Het gaat meer over het kind van God worden door de vernieuwende Geesteswerking dan over het kindschap Gods krachtens de Verbondsrelatie. Terwijl toch het één op het ander dient aan te sluiten. Ik weet ook niet wat ik aan moet met de zin: „Wie het 'Onze Vader’

bidt, bidt volmaakt” (p. 51). Terwijl op pag. 176 staat: „Maar hoe meer een kind van God Vader in het oog mag hebben des te volmakter zal het volmaakte gebed worden gebeden”. Kunnen we ons als we het 'Onze Vader’ gebruiken in ons gebedsleven minder en meer volmaakt bidden? Trouwens: al is het gebedsmodel volmaakt te noemen, wij blijven ook bij de hantering daarvan toch onvolmaakte bidders?!

De teneur van het boek is mede om ons aan onze onvolkomenheden te ontdekken — terecht! — en ons zo te doen belanden bij de Christus van wie de schrijver op zo'n heerlijke wijze getuigt. Tevens vraag ik mij af of de bede om ons dagelijks brood zich niet uitstrekt tot de hele wereld terwijl ds Van Amstel het beperkt tot Gods kinderen. Maar er zit dacht ik, in dit gebedsvoorbeeld van Jezus Christus ook een oecumenische tendens. Je krijgt op pag. 174 de indruk, dat de derde bede betrokken is op Gods verborgen wil terwijl bij de uitleg van die bewuste bede duidelijk is gemaakt, dat het gaat over Gods geopenbaarde wil.

Bovenstaande moge ieder en het meest mijn chr. geref. collega ervan overtuigen met hoeveel nauwkeurigheid we hebben getracht dit boek door te nemen. We voegen eraan toe, dat we het ook met heel veel interesse hebben gedaan. Want we vinden het een aanbevelenswaardig boek, dat veel goeds biedt voor nadere bezinning. Het is keurig uitgegeven al kwamen we wel enkele drukfouten tegen. De HERE lere ons allen in het geloof op een schriftuurlijke manier „amen” te zeggen op het gebed!

O. Mooiweer, Enschede

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk Den Helder

Op zondag 10 maart a.s. neemt ds R. Brands afscheid in een dienst die om 19.30 uur begint in de Lutherse Kerk aan de Wezenstraat te Den Helder.

Oproep Ned. Geref. Kerk Middelburg

De raad van de Ned. Geref. Kerk te Middelburg doet, mede vanwege langdurige ziekte binnen

haar kring, een zeer dringende oproep aan predikanten, candidaten, enz. een zondag in Middelburg voor te gaan.

Er is geen voorziening op: 21-4 t.m. 9-6 en van 23-6 t.m. 4-8 en nog op verdere zondagen in '85. Opgaven graag aan: br. A. Budding, Dolfijnstraat 42, 4337 JT Middelburg. Tel. 01180-26084.

Sekretariaat Theologische Studiebegeleiding

Het TSB-sekretariaat is met ingang van 1 maart aanstaande: Mark Janssens, Tannhäuserstr. 125, 7323 DN Apeldoorn. Tel. 055-670715.

Regio Enschede-Zwolle

Wij citeren uit het kort verslag van de Ned. Geref. Kerken in de regio Enschede-Zwolle, gehouden op 13 december 1984.

Namens de roepende kerk van Nijverdal opent ds W. Bax de vergadering.

Hij memoreert, dat ds A. M. van Leeuwen van Deventer en Langeslag voor het eerst als afgevaardigde ter vergadering is; deze ondertekent het formulier voor predikanten. Vervolgens feliciteert hij de kerk van Enschede-Noord met het bedanken door ds Mooiweer voor het beroep naar Bunschoten - Spakenburg. Voorts nam ds W. Smouter het beroep aan naar Rijswijk-Den Haag Zuid. De voorzitter bedankt hem voor zijn werk in ons ressort en wenst ds Smouter Gods zegen toe bij zijn taak elders. De kerk van Dalfsen wordt sterkte toegewenst bij het vacant-zijn en het beroepingswerk.

De stukken betreffende het vertrek van ds W. Smouter naar de kerk van Rijswijk-Den Haag Zd worden in orde bevonden. De Regionale Vergadering van Enschede-Zwolle verleent ds Smouter een goed getuigenis, met dank voor zijn grote bijdrage in de afgelopen drie jaar aan ons kerkverband.

Het afschrift van het Appèlschrift, dat de kerkeraad van Zwolle (secr. M. Lok) zond aan de Landelijke Vergadering van Enschede 1985 tegen de besluiten van 23-02-'84, genomen door de toenmalige Regionale Vergadering Enschede-Zwolle, wordt voor kennisgeving aangenomen.

De kerkeraad van Dalfsen nodigt ons uit op zondag 20 januari 1985 aanwezig te zijn te 19.00 uur bij het afscheid van ds W. Smouter. Ds J. Scheltens hoopt de Regio te vertegenwoordigen.

De afvaardiging naar de Lande-

Administratie

Administratie-adres:
Postbus 84.
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs:

f 47,— per jaar of f 25,— per halfjaar.
Voor studenten f 38,— p. jaar.
Buitenland f 55,— per jaar of f 70,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw, Brabantlaan 122
2101 SK Heemstede
Tel. 023-285825

Advertentieprijs:

40 ct. per mm.
familieberichten 35 ct p. mm.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”
Nooitgedacht 3
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

lijke Vergadering moet worden herzien. Na het vertrek van ds W. Smouter uit het ressort zal mettertijd ds J. Scheltens hem vervangen als primus en ds O. Mooiweer als secundus.

De rest van de avond wordt gevuld met een bespreking van de tot nu toe verschenen bescheiden voor de Landelijke Vergadering, zodat onze afgevaardigden een aantal gedachten en suggesties uit ons midden mee mogen nemen.

De volgende vergadering zal zijn D.V. 25-04-'85, om 19.45 uur te Nijverdal. Roepende kerk: Zalk/Veecaten.

Uit breder kring

Studiedag Evangelische Hogeschool - 9 maart 1985

Het onderwerp „Hedendaags humanisme, als anti-christelijke stroming” zal op de studiedag van de Evangelische Hogeschool behandeld worden.

Spreekers: Drs N. C. van Velzen en R. H. Matzken D. Miss. Ruime gelegenheid voor discussie.

Plaats: EH-gebouw, Grote Haag 23, Amersfoort.

Aanvang: 10.00 uur (zaal open om 09.30 uur).

Toegangsprijs: f 10.00 (incl. consumpties en broodmaaltijd).

Werkgroep homosexualiteit

Zaterdag 9 maart 1985 zal er in Utrecht opnieuw een dag zijn voor ouders (en andere belangstellenden) van homofiele kerkleden.

Naast een lezing van dr G. de Lange, orthopedagoog te Berkel en Rodenrijs, is er ruime gelegenheid tot gesprek.

De dag begint om 10.30 uur en zal om plm. 16.00 uur sluiten. Plaats van samenkomst: Christelijke Gereformeerde Kerk, Wittevrouwensingel 28 in Utrecht-Centrum.

De dag wordt georganiseerd onder verantwoordelijkheid van de oudergroep en de werkgroep.

Redactie ontving

D. Martyn Lloyd Jones, Vrees niet, geloof alleen. — Het boek Habakuk en het probleem van de geschiedenis. 7 blz., f 12,90. Uitg. J. H. Kok, Kampen.

J. A. Wormser, De vurige oven — een verhaal uit de tijd van de Af-scheiding in Nederland. Derde, herziene druk; 129 blz., f 19,90. Uitg. De Groot Goudriaan Kampen.

Dr J. Hoek, Man en vrouw naar Gods beeld — Een bijbelse bezinning; 126 blz., f 17,50. Uitg. J. H. Kok, Kampen.

Pleun R. Troost, Komt, verwondert u hier, mensen; ... kerstverhalen. 72 blz., f 14,50. Uitg. J. J. Groen, Leiden.

Sprookjes van Hans Christiaan Andersen; vier deeltjes Duimelintje - Het meisje met de zwavelstokjes - Het is heus waar! - De nieuwe kleren van de keizer. Met illustraties van Toril Marö Henrichsen. Per deeltje ong. 24 blz., f 9,90. Uitg. J. N. Voorhoeve, Den Haag.

Woordwerk, Christelijk literair tijdschrift, tweede jaargang no. 7; losse nummers f 7,50. Schans 37. 4251 PW Werkendam.

Marcel Messing, De weg der Katharen — dertien zangen van een troubadour. 120 blz., f 25,—. Uitg. ANKH-Hermes. Deventer.

Het Woord in de context, Over het vraagstuk van de verinheemsing van kerk en theologie in zendingsgebieden; Kijk op zending, deel 2. Schrijvers: Dr Chr. Fahner, drs C. Sonneveld, drs J. E. de Groot, ir J. Lock en J. Glas. 162 blz., f 26,—. Kok. Kampen.

Dr W. Aalders, Plato en het christendom; Over het Girekse, het christelijke en het ideologische denken. 164 blz., f 24,—. J. N. Voorhoeve, Den Haag.

Axel Hambraeus, Zweedse Kerstvertellingen. Vertaald door E. H. Grolle, vierde druk; 132 blz., f 14,90. J. N. Voorhoeve, Den Haag.

Alles over de koffiebar, Klaas Boscher e.a.; 72 blz., f 11,90; uitgave van Bijbel Kiosk Vereniging en Youth for Christ.

Jezus spreekt over...; 6 deeltjes: Geloof, Heilige Geest, Bidden, Het Eeuwige Leven; Zichzelf; Het Koninkrijk der Hemelen. Per deeltje f 1,75; Bijbel Kiosk Vereniging, Driebergen.

Woordwerk, nr. 6, Chr. lit. tijdschrift, correspondentie-adres: Schans 37, 4251 PW Werkendam.

*Je bent niet dood
Je mag voor eeuwig leven
Je bent verlost van onvolkomenheid*

*Van pijn en van verdriet
God zal je geven een onbegrensd geluk
In onbegrensde tijd.*

Heden is toch nog onverwacht, ingegaan in de vreugd van zijn Heer, onze vader, grootvader en overgrootvader

JOHANNES SEELE

op de leeftijd van ruim 88 jaar.

Zijn geloof kreeg bij hem „handen en voeten”.
Wij hadden in hem een onvergetelijke vader, grootvader en overgrootvader.

Rotterdam: M. C. Seele
Nieuwerkerk a.d. IJssel: J. Seele
P. Seele-Kentle
klein- en achterkleinkinderen

Rotterdam, 19 februari 1985
Bejaardencentrum „De Schutse”, Cordell Hullplaats 22
Corr.adres: J. Seele, Narcisveld 14, 2914 PE Nieuwerkerk a.d. IJssel.

De begrafenis in het familiegraf heeft zaterdag 23 februari j.l. plaatsgevonden op de begraafplaats „Oud Kralingen” te Rotterdam

Meisje, 25 jaar. zoekt langs deze weg

**CORRESPONDENTIE/
KENNISMAKING**

met een jongen van 24-30 jr.

Brieven onder nr. 1-3 van dit blad.

VAN DE ADMINISTRATIE

J.l. dinsdag 19 februari zijn alle bestellingen van de brochure „De plaats van de Vrouw in de gemeente” de deur uitgegaan. Er zijn echter nog bestellingen over die niet uitgevoerd konden worden, omdat de namen en adressen ontbreken.

VERSCHEENEN : DANIËL - NEHEMIA door Ds. C. VONK

In fraaie stempelband met goudtitel. 272 blz. f 56,50.
In de reeks „De Voorzeide Leer” zijn nu over de H. Schrift de volgende delen verschenen:

Ds. C. Vonk:		
INL. GENESIS-EXODUS, 2e druk	528 blz.	f 69,90
LEVITICUS	768 blz.	f 39,10
NUMERI-DEUTERONOMIUM	880 blz.	f 47,20
JOZUA	360 blz.	f 42,65
RICHTEREN, 2e druk	352 blz.	f 42,65
I en II SAMUËL, 2e druk	400 blz.	f 58,55
I en II KONINGEN	440 blz.	f 50,50
JESAIA	304 blz.	f 53,25
JEREMIA-EZECHIEL	320 blz.	f 55,80
HOSEA-MALEACHI	352 blz.	f 58,05
DANIËL-NEHEMIA	272 blz.	f 56,50

Ds. F. VAN DEURSEN:		
PSALMEN I, 2e druk	416 blz.	f 44,15
PSALMEN II, 2e druk	424 blz.	f 44,15
SPREUKEN	432 blz.	f 54,75
JOB	380 blz.	f 59,75

„...maar bovenal: deze reeks ontworsteld zich aan alle lof! Dat blijkt o.a. uit het herdrukken van meer dan één deel, terwijl enkele andere reeds zijn uitverkocht en een engelse editie in voorbereiding is. In menige pastorie (en daar niet alleen!) gaat men dit werk „ontdekken”!”

Ds P. K. K(eizer) in een bespreking van Ds. C. Vonk, Hosea-Maleachi

Degenen die alle over de H. Schrift verschenen delen willen aanschaffen, kunnen ze direct ontvangen desgewenst tegen betaling van f 25,— per maand. Volledig prospectus op aanvraag.

LIEBEEK & HOOIJMEIJER B.V.

SINGEL 55 - POSTBUS 2 - 2990 AA BARENDRECHT - TEL. 01806-12944*

- Advertenties moeten uiterlijk dinsdagmorgen 10.00 uur ter drukkerij zijn.
- Advertenties met een foto of tekening 1 week voor verschijning van dit blad!

★ Plaats uw familieberichten in dit blad! ★

Opbouw-uitgaven

**„DE PLAATS VAN DE VROUW
IN DE GEMEENTE”** tweede druk

Vanwege de aanhoudende vraag naar deze brochure is nu een herdruk verschenen. De prijs is f 4,50 per exemplaar. exclusief verzendkosten.

Degenen die de brochure al besteld hebben. ontvangen haar binnenkort automatisch.

Nieuwe bestellingen worden graag tegemoet gezien via onderstaande antwoordstrook.

De inhoud van bedoelde brochure is als volgt:

- Prof. Dr. D. Holwerda, Discussie-nota inzake vrouwelijke ambtsdragers;
- Ds. G. Janssen, De vrouw en het ambt in de kerk;
- Rev. Don. A. Codling, Vrouwen - ouderlingen?;
- Drs. H. de Jong, De plaats van de vrouw in de gemeente.

Verder zijn bij de administratie nog voorradig:

- Ds. M. R. van den Berg, Jeremia;
- Drs. P. J. van Kampen, Antroposofie.

ANTWOORDKAART

Gaarne ontvang ik:

- ex. Prof. Dr. D. Holwerda e.a., De plaats van de vrouw in de gemeente. f 4,50.
- ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij bijbelstudie) à f 10,—.
- ex. Drs. P. J. van Kampen, Antroposofie à f 3,50.

Alle prijzen zijn exclusief portokosten.
De ingevulde bon in een open envelop te zenden naar: Administratie Opbouw, Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.

DRUKWERK

Keuze uit meer dan
1000
geboorte-
huwelijks- en
gelegenheids-
kaarten

Bij geboorte
en huwelijk
ontvangt u een
felicitatie-
pakket.

**DRUKKERIJ
„STEENBERGEN”**
Nootgedacht 3 - 3701 AL Zoelst
03404-22452 (sinds 1901)